

KLAIPĖDOS RAJONO GYVENTOJŲ KORUPCIJOS SUVOKIMO IR PATIRTIES KAITĄ PANDEMIJOS SĄLYGOMIS

ILVIJA PIKTURNAITĖ¹, JURGITA PAUŽUOLIENĖ², ROBERTAS KAVOLIUS³

Klaipėdos valstybinė kolegija (Lietuva)

ANOTACIJA

Pasaulinė pandemija ir būtinybė imtis atsako veiksmų sukuria palankią terpę korupcijai, silpnina jos prevencijos priemones bei keičia visuomenės moralines nuostatas. Nacionaliniai tyrimai atskleidė prastėjančią korupcijos prevencijos situaciją, piliečių ketinimą imtis neteisėtų veiksmų sprendžiant savo problemas. Straipsnyje pristatomi tęstinio Klaipėdos rajono savivaldybėje atlikto tyrimo rezultatai, leidžiantys įvertinti gyventojų korupcijos suvokimo ir patirties kaitą pandemijos sąlygomis. Nors vis daugiau Klaipėdos rajono gyventojų suvokia korupcijos grėsmę ir žalą, iširta, kad pateisinančiųjų korupciją, kaip galimą problemos sprendimo būdą, dalis vis dėlto padidėjo. Respondentų nuomone, korupcija labiausiai paplitusi: medicinos įstaigose, teisme, žemėtvarkoje. Tyrimo dalyviai nurodė šiek tiek dažniau davę kyšius įvairiems subjektams, dažniausia – medicinos įstaigų darbuotojams. Nors gyventojai mažiau pastebi užuominų ir kyšio prašymų, tačiau dažniau patys apsisprendžia duoti kyšį. Be to, daugiau respondentų nurodė ketinantys ir ateityje duoti kyšį prireikus spręsti problemas.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: *korupcija, savivaldybės, korupcijos prevencija, gyventojų požiūris.*

JEL KLASIFIKACIJA: D73, H79, K40.

DOI: <http://dx.doi.org/10.15181/rfds.v34i2.2252>

Įvadas

Korupcija dažniausia apibrėžiama kaip „piktnaudžiavimas patikėta valdžia siekiant asmeninės naudos“ (Transparency international, 2021a). Gana vaizdžiai korupcijos esmę apibūdino J. Lewis’as (2017), kaip valdžios ir godaus elgesio pasekmę netinkamo valdymo kontekste. Daugelis autorių akcentuoja šio reiškinio paplitimą. E. Dimant’o, G. Tosato’o (2018) teigimu, korupcija yra sudėtingas socialinis reiškinys, pasireiškiantis visais visuomenės lygmenimis. Ji yra pasaulinio masto ir pasireiškia įvairiomis formomis visų tipų organizacijose (Kohler, Dimancesco, 2020). Korupcijos reiškinį analizuojančioje mokslinėje literatūroje (Bowman, Gilligan, 2007; Iqbal, Seo’s, 2008; Ackerman, 2001; Graycar, Sidebottom, 2012; Ackerman, Truex, 2012; Slamkov, Bilalli-Zendeli, 2016; Kozłowski, Kozłowska, Swirska, 2016; Mackey, Vian, Kohler 2018) ir nacionaliniuose teisės aktuose (LR Seimo nutarimas „Dėl LR nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 m. programos patvirtinimo“, 2015) pažymimas neigiamas korupcijos visuminis poveikis šalims bei tam tikroms visuomenės gyvenimo sritims. Akcentuojamas didžiulis korupcijos poveikis ekonomikos ir visuomenės plėtrai (Dimant, Tosato, 2018; Kohler, Dimancesco, 2020), ji pažeidžia teisinę valstybę (Begovic, 2005). J. C. Kohler (2011),

¹ Ilvija Pikturkaitė – docentė, daktarė (socialiniai mokslai), Klaipėdos valstybinės kolegijos Verslo administravimo katedra
Moksliniai interesai: viešasis administravimas, personalo valdymas, strateginis valdymas
El. paštas: i.pikturkaite@kvk.lt
Tel. +370 674 364 43

² Jurgita Paužuolienė – docentė, daktarė (socialiniai mokslai), Klaipėdos valstybinės kolegijos Verslo administravimo katedra
Moksliniai interesai: darnus ir socialiai atsakingas verslo vystymas, organizacinė kultūra, valdymo problemos ir tyrimai
El. paštas: j.pauzuoliene@kvk.lt
Tel. +370 621 419 16

³ Robertas Kavolius – lektorius, Klaipėdos valstybinės kolegijos Verslo administravimo katedra
Moksliniai interesai: sociologija ir socialiniai tyrimai
El. paštas: r.kavolius@kvk.lt
Tel. +370 650 909 05

J. C. Kohler, D. Dimancesco (2020) teigia, kad korupcija skatina nelygybę, nes iškreipia išteklių paskirstymą ir sudaro kliūčių visuomenės sveikatos paslaugų ir prekių sklaidai, dėl ko labiausiai nukenčia neturtingieji. Sveikatos sektoriaus korupcija tiesiogiai stabdo pažangą, siekiant visuotinės sveikatos aprėpties, slopindama žmonių galimybes naudotis kokybiškais sveikatos paslaugomis (Mackey, Vian, Kohler, 2018). Pasaulinės pandemijos COVID-19 akivaizdoje korupcijos reiškinys ir su tuo susijusios problemos tampa dar aktualesnės. Nacionalinė ir užsienio šalių vyriausybės bei tarptautinės organizacijos (United Nations, COVID-19 response, 2020; World Justice Project, 2021) pranešimuose apie COVID-19 dažnai analizuoja esamas ir potencialias situacijas dėl ekonomikos, socialinės ir švietimo krizės, medicininių priemonių bei įrangos trūkumo, šios sistemos fizinio pervargimo. Pavyzdžiui, Jungtinės Tautos (United Nations Office of Drugs and Crime, 2020) pranešė apie Ramiojo vandenyno salų patiriamus socialinius ir ekonominius iššūkius (bedarbystę, prekių trūkumą, kainų augimą), kurie pasireiškė anksčiau nei salyne iširti pirmieji COVID-19 atvejai; pranešime akcentuojamas medicinos sistemos nepasirengimas, medicinos infrastruktūros bei intensyvios terapijos vietų trūkumas. Tarptautinės organizacijos (United Nations, 2020), mokslininkai (Chakraborty, Mait, 2020; Šimanskienė, Paužuolienė, Staškevičius, 2020) identifikuoja COVID-19 pandemijos poveikį visuomenės socialiniu ir psichologiniu lygmenimis. Ekonominis nestabilumas, smurtas artimoje aplinkoje, kasdienės rutinos nebuvimas ir priverstinis jos keitimas, ribotos galimybės judėti neabejotinai neigiamai veikia visuomenės psichinę sveikatą bei socialinius įgūdžius (Šimanskienė, Paužuolienė, Staškevičius, 2020). O patiriama pagrįsta baimė dėl savo ir artimųjų sveikatos gali lemti moralinių nuostatų kaitą.

Akivaizdu, kad pasaulinė pandemija ir būtinybė imtis atsako veiksmy silpnina daugelio šalių korupcijos prevencijos priemonių veikimą (United Nations Office of Drugs and Crime, 2020; World Justice Project, 2021), esant būtinybei įsigyti prekių nesilaikant viešųjų pirkimų įstatymų ir net nesiderant dėl jų kainos, kovoti dėl sunkiai prieinamų išteklių (medicinos priemonių ir įrangos, šios srities darbuotojų). Tuo tarpu daugelis korupcijos prevencijos vykdymo mechanizmų dėl nepaprastosios padėties sustabdyti. Tokios situacijos leidžia atsirasti naujoms korupcijos formoms, o korumpuotiems asmenims pasinaudoti susidariusia situacija papirkinėjant ar gaunant kyšius, sudarant susitarimus nepagrįstomis kainomis, naudojantis tarnybine padėtimi gaunant medicininę pagalbą ar skiepus, reikalaujant mokėti už viešąsias bei jau apmokėtas paslaugas, grobstant paramą ir kt.

Nacionaliniai statistinės informacijos šaltiniai kuri laiką identifikavo neryškius teigiamus antikorupcinės aplinkos pokyčius per ilgesnį laikotarpį (Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – LR STT) veiklos ataskaita, 2018; Lietuvos korupcijos žemėlapis, 2018). Kasmet atliekamos gyventojų, įmonių vadovų ir valstybės tarnautojų apklausos „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ rezultatai atskleidė ilgąmetes visuomenės korupcinės patirties mažėjimo tendencijas: 2018 metais 12 proc. gyventojų nurodė, kad jie per pastaruosius 12 mėnesių bent kartą davė kyšį (2016 m. – 16 proc.). Kyla natūralus klausimas, ar viešojoje erdvėje sklindanti informacija apie išteklių trūkumą ir kitų asmenų bei organizacijų korupcinę veiklą, valdžios atstovų teisinimasis dėl būtinybės įsigyti ribotus išteklius keičia visuomenės požiūrį į korupciją, nuostatas vykdyti ir toleruoti korupcinę veiklą? 2020 m. „Transparency International“ (TI) Korupcijos suvokimo indekso (KSI) tyrime Lietuvos balas išliko nepakitęs (palyginus su 2019 m. duomenimis) (Transparency international, 2020). Lietuvai skirti 60 balų iš 100 galimų ir 35 vieta 180 šalių sąrašė, ji tarp Europos Sąjungos (ES) valstybių užima 14-ą vietą.

Remiantis „Lietuvos korupcijos žemėlapio“ 2020 m. duomenimis, korupcija įvardijama kaip labai rimta problema, ji užima penktą vietą tarp kitų aktualių problemų (po mažų atlyginimų, sveikatos apsaugos problemų, didelių kainų ir bedarbystės). Tyrimas atskleidė ir tai, kad dalis piliečių ne visada ją atpažįsta, pvz.: 31 proc. apklaustųjų mano, kad atsilyginimas gydytojui po operacijos ar procedūros nėra korupcinė veikla; 25 proc. – kad naudojimasis tarnybiniu automobiliu nepriskiriamas korupcijai (Lietuvos korupcijos žemėlapis, 2020; 2021). 37 proc. gyventojų mano, kad asmenys atsidėkoja pinigais po sėkmingai atliktos operacijos ar procedūros; 35 proc. – kad asmenys įsidarbina į valstybės instituciją pasinaudoję pažintimis. Dažniausia apklausti gyventojai nurodė, kad labiausiai Lietuvoje paplitęs nepotizmas (74 proc.), politinių partijų narių protegavimas (66 proc.), palankių įstatymų, naudingų paskiroms grupėms, priėmimas (58 proc.). 2020 m. gyventojų nuomone, labiausiai korumpuotos institucijos yra: gydymo įstaigos / sveikatos apsauga – 51 proc., teismai – 37 proc. ir Seimas – 33 proc. (Lietuvos korupcijos žemėlapis, 2020; 2021). Palyginus su 2019 m. „Lietuvos korupcijos žemėlapio“ duomenimis, daugeliu atvejų nurodomas didesnis konkrečių korupcijos

formų paplitimas. Tyrimo dalyviai 2020 metais daugelį institucijų vertino kaip labiau korumpuotas: 9 proc. tyrimo dalyvių per pastaruosius 12 mėn. davė kyšį; 23 proc. – davė per pastaruosius penkerius metus. 71 proc. gyventojų ir net 24 proc. valstybės tarnautojų mano, kad kyšis padeda spręsti problemas. Šiek tiek padidėjo asmenų, ketinančių duoti kyšį (18 proc.), dalis. Didelė dalis gyventojų nurodė, kad pasinaudotų giminystės ryšiais (33 proc.) ir pažintimis (36 proc.), siekdami įsidarbinti viešajame sektoriuje ar norėdami, kad jiems greičiau ir kokybiškesnės paslaugos būtų suteiktos (atitinkamai 31 proc. ir 38 proc.). Palyginus su 2019 m., šių rodiklių reikšmės padidėjo. Nors „Lietuvos korupcijos žemėlapyje“ respondentai apie pandemijos poveikį neklausiami, tyrimo duomenys leidžia daryti prielaidą, kad pandemija korupcinėms veikloms sukuria palankią terpę ir keičia visuomenės požiūrį į šį reiškinį. Mokslininkai (Ackerman, 2002; Iqbal, Seo, 2008; Ackerman, Truex, 2012; Kozłowski, Kozłowska, Swirski, 2016) jau yra konstatavę neigiamą korupcijos poveikį piliečių pasitenkinimui ir pasitikėjimui valdžia, jos institucijomis ir lyderyste.

Piliečiai savo kasdiniuose reikaluose dažnai susiduria su vietos valdžia, tad vietos savivaldos institucijų teisėta ir skaidri veikla tiesiogiai susijusi su asmenų korupcine patirtimi ir požiūriu į korupciją. Remiantis „Lietuvos korupcijos žemėlapyje 2020“ (2021) tyrimo duomenimis, miestų ir rajonų savivaldybės laikomos vienos labiausiai korumpuotų institucijų Lietuvoje. Lietuvos gyventojai mano, kad korupcija labiausiai paplitusi savivaldybių viešųjų pirkimų (45 proc.), statybos (32 proc.), žemės duomenų, teritorijų planavimo skyriuose. Savivaldybių skaidrumo tyrimo 2018 m. duomenys atskleidžia šios srities skirtumus šalies mastu: LR savivaldybės pasiskirsto skalėje nuo 39 iki 79 proc. (100 proc. skalė). Taigi tikslinga detaliau stebėti korupcinę situaciją konkrečioje savivaldybėje. Todėl šiame straipsnyje pristatomas Klaipėdos rajono savivaldybėje atliktas tęstinis gyventojų korupcijos suvokimo ir patirties tyrimas.

Klaipėdos rajono savivaldybės administracija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Korupcijos prevencijos įstatymu (2002), Lietuvos Respublikos nacionaline kovos su korupcija 2015–2025 metų programa, rengia Korupcijos prevencijos programą bei tiria gyventojų požiūrį į korupciją bei korupcinę patirtį. 2016 m., 2018 m. ir 2020 m. Klaipėdos rajono savivaldybėje atliktas kartotinis tyrimas, leidžiantis įvertinti gyventojų korupcijos suvokimo ir patirties kaitą. Toks tyrimas aktualus Klaipėdos rajono ir kitų savivaldybių administracijos specialistams bei politikams priimant tikslingus korupcijos prevencijos sprendimus.

Tyrimo objektas – Klaipėdos rajono gyventojų korupcijos suvokimo ir patirties kaita.

Tyrimo tikslas: įvertinti Klaipėdos rajono gyventojų požiūrį į korupciją ir korupcinės patirties kaitą pandemijos sąlygomis.

Tyrimo keliami šie probleminiai klausimai: kaip keičiasi gyventojų korupcijos ir jos priežasčių suvokimas; kaip kinta Klaipėdos rajono gyventojų korupcinė patirtis pandemijos sąlygomis?

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir teisės aktų analizė, Klaipėdos rajono gyventojų anketinė apklausa, duomenų apdorojimas SPSS programa, anketinių apklausų duomenų lyginamoji analizė.

1. Tyrimo metodologija

Tyrimo populiaciją sudaro 30 406 Klaipėdos rajono gyventojai (t. y. 18 metų ir vyresni asmenys, kurių gyvenamoji vieta deklaruota Klaipėdos rajone [Oficialios statistikos portalas 2021]). Minimalus galimas respondentų skaičius (kai tikimybė – 95 proc., paklaida – 10 proc.) apskaičiuotas, taikant V. Paniot'o imties tūrio formulę, taip pat atsižvelgiant į tyrimo tikslą, tyrimo populiacijos savybes, siekiamų gauti duomenų tikslumą ir klausimyno charakteristikas (Bryman, 2016; Pallant, 2016), yra 96 Klaipėdos rajono gyventojai.

Duomenims surinkti taikytas anketinės apklausos metodas, naudojant iš anksto parengtą standartizuotą klausimyną, kuris sudarytas atsižvelgiant į Klaipėdos rajono savivaldybės rekomendacijas. Respondentams atrinkti taikyta netikimybinė kriterinė atranka (Kardelis, 2009; Bryman, 2016). Tyrimas atliktas tiesioginiu ir nuotoliniu būdais Klaipėdos rajono savivaldybės teritorijoje 2020 m. spalio, lapkričio mėn. Tyrimo eigą koregavo ir lėmė Lietuvoje paskelbtas karantinas. Iki jo paskelbimo tyrimas Klaipėdos rajone vyko tiesiogiai tyrėjams susitinkant su respondентаis. Paskelbus karantiną visoje Lietuvoje tyrimas Klaipėdos rajone tęstas nuotoliniu būdu. Kvietimas-prašymas dalyvauti tyrime išsiųstas 336 elektroninio pašto adresais į Klaipėdos rajono viešąsias institucijas ir verslo įmones, patalpintas Klaipėdos rajono savivaldybės, Klaipėdos rajono bendruomenių feisbuko paskyroje, išsiųstas Klaipėdos rajono Trečiojo amžiaus universiteto koordinatoriui ir kt.

Tyrimo etika. Atliekant tyrimą laikytasi šių tyrimo etikos principų: apsaugos, slaptumo (anonimiškumo ir konfidencialumo), geranoriškumo, universalumo, reikšmingumo, pagarbos asmens orumui, teisingumo, teisės gauti tikslią informaciją (Kardelis, 2009). Tyrimo etika apima šio tyrimo bendruosius parametrus (imties dydis, imties atranka, duomenų rinkimas, apibendrinimas ir kt.). Vadovaujantis etikos principais apsvaistytos visos tyrimo eigos alternatyvos, numatant jų galimybes ir grėsmes, pasirinkta tinkamiausia tyrimo eiga.

Tyrimo duomenų analizė atlikta taikant socialiniams tyrimams skirtą statistikos programą SPSS 26.0. Klausimyno vidiniam patikimumui nustatyti apskaičiuotas kiekvienos klausimų grupės Cronbach'o alfa koeficientas. Taikyto klausimyno koeficientai kinta intervale nuo 0,677 iki 0,889 (tai rodo aukštą vidinį skalės patikimumą). Grafinė analizė atlikta skaičiuokle *Ms Excel*. Atliekant duomenų analizę skaičiuotas atsakymų pasiskirstymas (procentais). Ranginiams kintamiesiems skaičiuotas vidurkis. Statistiškai reikšmingiems skirtumams tarp paskirų respondentų grupių nustatyti taikyti neparаметriniai Kruskal-Wallis'o ir chi kvadrato kriterijai.

Tyrimo respondentų demografinės charakteristikos. 2020 m. tyrime dalyvavo 116 respondentų (2018 m. – 146). 2020 m. tyrime moterys sudarė 76,7 proc. apklaustųjų. Aktyviau į tyrimą įsitraukė dirbantys viešajame sektoriuje (49,1 proc.), dirbantys privačiame sektoriuje (32,8) ir besimokantys / studijuojantys asmenys (14,7 proc.). 31 proc. respondentų nurodė, kad jie yra 41–51 m., 21,6 proc. – 52–62 m., 20,7 proc. – 30–40 m., 18,1 proc. – 18–29 m. Mažiausią respondentų grupę sudarė vyresni nei 62 metų asmenys (8,6 proc.). Tad atliekant tolesnę analizę jų atsakymai bendrinti su 52–62 m. respondentų grupe.

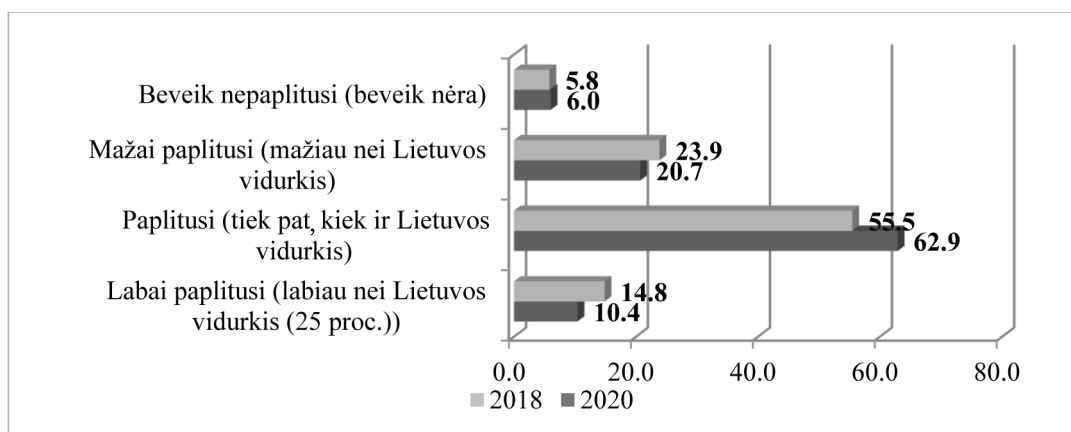
2. Gyventojų požiūrio į korupcijos reiškinį kaitos apžvalga

Siekiant įvertinti Klaipėdos rajono gyventojų požiūrį į korupciją, respondentams pateikti 5 teiginiai, kuriuos jie galėjo įvertinti pagal 3-ų balų skalę (1 – *nesutinku*; 2 – *iš dalies sutinku*; 3 – *sutinku*). Remiantis tyrimo rezultatais galima teigti, kad vyrauja neigiamas respondentų požiūris į korupciją (1 lentelė). 86,2 proc. tyrime dalyvavusiųjų sutinka, kad ji iškreipia sąžiningą konkurenciją, verslo sąlygas ir mažina ekonomikos augimą. 84,5 proc. apklaustųjų sutinka, kad korupcija pažeidžia žmogaus teises, iškreipia socialinį teisingumą ir žaloja visuomenės moralę. 82,8 proc. respondentų mano, kad korupcija kelia grėsmę demokratijai ir valstybei. Kiek mažiau tyrimo dalyvių sutinka su tuo, kad už korupcinio pobūdžio veiklas visada reikia bausti realiomis bausmėmis (77,6 proc.). Tik 12,9 proc. tyrimo dalyvių pateisina korupciją, kaip problemos sprendimo būdą. Palyginus 2018 m. ir 2020 m. tyrimo dalyvių nuomones, galima teigti, kad požiūrio dinamika iš dalies teigiama ir vis daugiau gyventojų suvokia korupcijos grėsmę bei žalą. Įvertinus visus tirtus teiginius, nustatyta, kad didesnė dalis jiems pritaria, mažesnė dalis visiškai su jais nesutinka. Tikslinga pastebėti, kad visgi 8,7 proc. padidėjo dalis pateisinančiųjų korupciją kaip galimą problemos sprendimo būdą.

1 lentelė. Respondentų sutikimo su teiginiais, apibūdinančiais korupcijos reiškinį, pasiskirstymas 2018 m. ir 2020 m. (proc.)

Eil. Nr.	Korupcijos apibūdinimas	2018			2020		
		Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Korupcinio pobūdžio veiklos yra nusikaltimai, už kuriuos visada reikia bausti realiomis bausmėmis	71,0	23,9	5,2	77,6	20,7	1,7
2.	Korupcija pažeidžia žmogaus teises, iškreipia socialinį teisingumą, žaloja visuomenės moralę	83,9	14,2	1,9	84,5	15,5	0
3.	Korupcija iškreipia sąžiningą konkurenciją, verslo sąlygas, mažina ekonomikos augimą	80,6	14,4%	1,9	86,2	13,8	0
4.	Korupcija kelia grėsmę demokratijai ir teisei valstybei, valstybės valdymui	83,2	16,1	0,6	82,8	17,2	0
5.	Korupcija pateisinama, nes žmogui sunku surasti kitų problemų sprendimo būdų	7,1	18,7	74,2	12,9	21,6	65,5

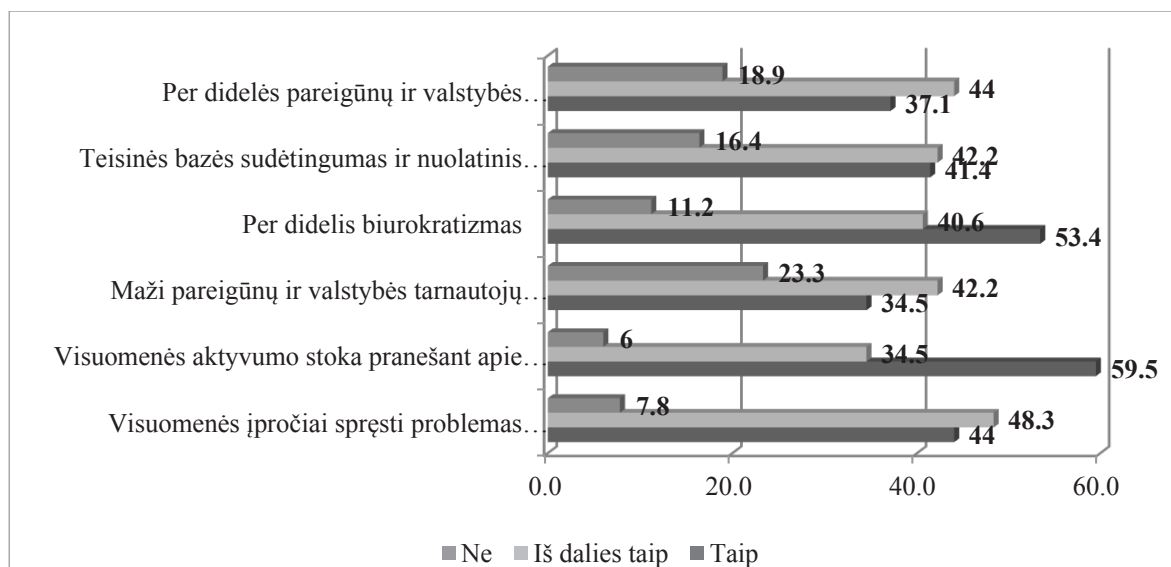
Tyrimo dalyvių prašyta pateikti požiūrį į korupcijos paplitimą rajone (1 pav.).

1 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kiek korupcija paplitusi Klaipėdos rajone, palyginimas 2018 m. ir 2020 m. (proc.)

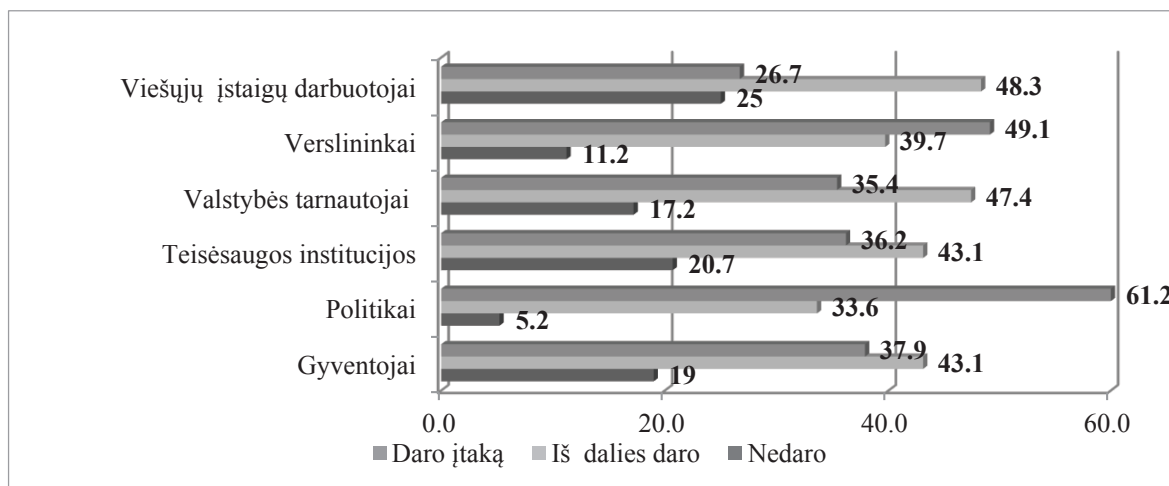
62,9 proc. apklaustųjų mano, kad šis neigiamas reiškinys rajone paplitęs tiek pat, kiek ir visoje Lietuvoje (1 pav.); 20,7 proc. – kad korupcijos paplitimas Klaipėdos rajone mažesnis nei Lietuvoje, 10,4 proc. – korupcija jų gyvenamojoje teritorijoje yra labiau paplitusi nei Lietuvoje. Palyginus 2018 m. ir 2020 m. duomenis nustatyta, kad 7,4 proc. padidėjo dalis manančiųjų, jog korupcijos paplitimas rajone ir Lietuvoje yra vienodas. Teigiamą pokytį atskleidžia tai, kad 4,4 proc. sumažėjo dalis manančiųjų, jog korupcija Klaipėdos rajone labiau paplitusi nei visoje Lietuvoje.

Dažniausia respondentai įvardijo šias tris pagrindines korupcijos paplitimo priežastis (2 pav.): visuomenės aktyvumo stoka (59,5 proc.), per didelis biurokratizmas (53,4 proc.), visuomenės įpročiai (44 proc.). Tyrimo rezultatai atskleidė, kad respondentai suvokia visuomenės atsakomybę mažinant korupcijos mastą. Kitos respondentų įvardytos priežastys: netinkamai parinkti kontrolieriai, jų sėslumas, politika. Mažiausiai pritarimo sulaukė teiginiai dėl valstybės tarnautojų ir pareigūnų per didelių galių (37,1 proc.) ir per mažų atlyginimų (34,5). Palyginus, kaip pasiskirstė atsakymai pagal amžių, statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta. Skirtingoms priežastims labiau pritarė skirtingų amžiaus grupių respondentai, vis dėlto dažniausia atsakymo variantą *taip* rinkosi 30–40-mečiai.

2 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kokie veiksniai yra korupcijos paplitimo Klaipėdos rajone priežastys, pasiskirstymas (proc.)

Tyrimo dalyvių požiūris į subjektus, skatinančius korupcijos paplitimą Klaipėdos rajone, pateiktas 3 paveiksle. Jie įvardijo, kad korupcijos paplitimui Klaipėdos rajone didžiausią įtaką daro politikai (61,2 proc.), verslininkai (49,1 proc.), gyventojai (37,9 proc.). Visi subjektai, anot respondentų, bent iš dalies prisideda prie korupcijos paplitimo rajone. Mažiausiai paplitimą lemia viešųjų įstaigų darbuotojai (*nedaro* – 25 proc.) ir teisėsaugos institucijos (*nedaro* – 20,7 proc.). Palyginus, kaip pasiskirstė atsakymai pagal amžių, statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta. Skirtingiems subjektams daromai įtakai labiau pritarė jauniausios grupės respondentai (18–29 m.), iš dalies daromai įtakai pritarė vyriausios grupės tyrimo dalyviai (52 m. ir vyresni).

3 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, kas lemia korupcijos paplitimą Klaipėdos rajone, pasiskirstymas (proc.)

Tyrimo dalyvių nuomonių dėl korupcijos paplitimo Klaipėdos rajono institucijose dinamika pateikta 2 lentelėje. Galima skirti įstaigas, kuriose, respondentų nuomone, korupcija yra paplitusi, tai: medicinos įstaigos (*taip* – 62,1 proc.), teismas (*taip* – 35,3 proc.), žemėtvarka (*taip* – 35,3 proc.). Respondentų požiūriu, mažiausiai korupcija paplitusi „Sodroje“ (*ne* – 57,8 proc.), Mokesčių inspekcijoje (*ne* – 45,7 proc.), švietimo įstaigose (*ne* – 43,1 proc.).

2 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą, kuriose Klaipėdos rajono institucijose korupcija paplitusi, pasiskirstymas, proc.

Eil. Nr.	Atsakymo variantas	2018			2020		
		Taip	Iš dalies	Ne	Taip	Iš dalies	Ne
1.	Aplinkos apsauga	22,6	39,3	38,1	32,8	39,7	27,5
2.	Medicinos įstaigos	53,5	31,6	14,9	62,1	34,5	3,4
3.	Mokesčių inspekcija	20,6	27,7	51,7	15,5	38,8	45,7
4.	Policija	15,5	39,4	45,1	17,3	40,5	42,2
5.	Savivaldybės administracija, padaliniai	45,8	31,6	22,6	33,6	44,0	22,4
6.	„Sodra“	9,7	23,2	67,1	12,9	29,3	57,8
7.	Spauda	16,1	33,5	50,4	32,8	37,1	30,1
8.	Švietimo įstaigos	14,2	38,1	47,7	20,7	36,2	43,1
9.	Teismas	19,4	40,6	40	35,3	38,8	25,9
10.	Verslo įmonės	29,7	44,5	25,8	33,6	39,7	26,7
11.	Žemėtvarka	36,8	34,8	28,4	35,3	37,1	27,6

Analizuojant respondentų požiūrio į korupcijos paplitimą rezultatus galima konstatuoti, kad 2020 m. tyrimo dalyviai labiau nei 2018 m. pritarė tam, jog korupcija labiau paplitusi Klaipėdos rajono institucijose: pateiktame sąraše 8-iose institucijose nurodytas didesnis korupcijos paplitimas; 3-ose įstaigose – mažesnis. Labiausiai išaugo nuomonių dėl korupcijos paplitimo teisme (+15,9 proc.) ir spaudoje (+16,7 proc.) procentas. Didžiausia neigiama dinamika išryškėjo vertinant korupcijos paplitimą savivaldybės administracijos padaliniuose (–12,2 proc.). Taip galėjo atsitikti dėl to, kad dalį 2020 metų daugelis viešojo administravimo ir viešųjų įstaigų dirbo bei paslaugas gyventojams teikė nuotoliniu, e. būdu. Daugeliui gyventojų, įpratusių klausimus spręsti tiesiogiai, nuotolinis paslaugų teikimas asocijuojasi su kliūtimis, trikdžiais ir biurokratija, galima korupcija. Apskritai gana reikšmingi judėjimo ir kontaktų ribojimai neigiamai veikia žmonių pasitikėjimą, kuria barjero ir atskirties jausmą. Požiūrio į teismus neigiamą dinamiką galima paaiškinti metų pradžioje nuvilnijusiu skandalu dėl pradėtų tyrimų prieš teisėjus, teisėtvarkos sistemos problemų viešinimu. Palyginus, kaip pasiskirstė atsakymai amžiaus aspektu, nustatyti statistiškai reikšmingi skirtumai dviejų teiginių atvejais: 30–40 m. tyrimo dalyviai mano, kad korupcija labiau paplitusi aplinkos apsaugoje ir savivaldybės administracijoje. Pastebėtina, kad šios amžiaus grupės respondentai dažniau įvardydavo ir kitas įstaigas bei akcentuodavo korupcijos paplitimą.

3. Klaipėdos rajono gyventojų kyšio davimo patirties kaitos apžvalga

Respondentų atsakymų į klausimą, ar jums teko duoti kyšį Klaipėdos rajone, 2018–2020 m. palyginimas pateiktas 3 lentelėje. Daugiausia tyrimo dalyvių nurodė davę kyšius medicinos darbuotojams (32,8 proc.), valstybės tarnautojams (11,2 proc.), politikams (6,9 proc.). Atsakymo variante *kita* respondentai nurodė / pateikė paaiškinimus: „Medicinos srityje daktarai kartais akivaizdžiai parodo, kad nori pinigų už tam tikrą apžiūrą ar siuntimą, tačiau korupcija neišnyks, kol žmonės patys kiš tuos pinigus, ypač vyresnės kartos atstovai; ne Klaipėdos rajone, bet Klaipėdoje (Klaipėdos rajone gyvenantys asmenys kreipiasi ir į Klaipėdos miesto įstaigas); niekada nesu davęs jokio kyšio, labai esu prieš tai.“ Išanalizavus 2018–2020 m. dinamiką galima konstatuoti neryškų padidėjimą ties 1–3 atsakymo variantais ir neryškų sumažėjimą 4–5 atsakymų variantų atvejais. Komentuojant šią dinamiką galima daryti prielaidą, kad Klaipėdos rajono gyventojams (kaip ir visos Lietuvos) karantino laikotarpiu buvo sunkiau patekti į sveikatos priežiūros įstaigas, kai kurios paslaugos (pvz., odontologo, ortodonto) iš viso buvo neprieinamos. Tokia situacija galėjo skatinti asmenis siūlyti / duoti kyšius susitikus arba siekiant susitikti su gydytoju.

3 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą, ar Klaipėdos rajone teko duoti kyšį, palyginimas 2018 m. ir 2020 m. (proc.)

Eil. Nr.	Atsakymo variantas	2018		2020	
		Taip	Ne	Taip	Ne
1.	Medicinos darbuotojui	29,6	70,4	32,8	67,2
2.	Pareigūnui	3,2	96,8	4,3	95,7
3.	Politikui	3,2	96,8	6,9	93,1
4.	Valstybės tarnautojui	12,3	87,7	11,2	88,8
5.	Verslininkui	5,8	94,2	3,4	96,6

4 lentelėje pateiktas respondentų atsakymų, kuriems Klaipėdos rajono savivaldybės padalinių, įstaigų ar institucijų darbuotojams jie yra davę kyšį, pasiskirstymas 2018 m. ir 2020 m.

4 lentelė. Respondentų atsakymų į klausimą, ar esate davę kyšį šių Klaipėdos rajono savivaldybės padalinių, įstaigų ar institucijų darbuotojams, pasiskirstymo palyginimas 2018 m. ir 2020 m. (proc.)

Eil. Nr.	Atsakymo variantas	2018	2020
1.	Atliekų tvarkymas	0	1,7
2.	Klaipėdos rajono apylinkės teismas	0,6	2,6
3.	Klaipėdos rajono policijos komisariatas	0	2,6
4.	Klaipėdos rajono savivaldybės administracija	5,8	6,0
5.	Klaipėdos rajono žemėtvarkos skyrius	3,9	3,4
6.	Lopšelis-darželis	2,6	7,8
7.	Medicinos įstaiga	28,4	30,2
8.	Mokykla	2,6	6,0
9.	Klaipėdos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros skyrius, Statybos valstybinės priežiūros Gargždų poskyris	3,9	4,3

Daugelyje atsakymo variantų tyrimo dalyviai nurodė kiek dažniau davę kyšius. Didžiausias padidėjimas įvardijant lopšelių-darželių (+5,2 proc.), mažiausias – savivaldybės administraciją (+0,2 proc.); sumažėjimas – įvardijant žemėtvarkos skyrių (–0,5). Atsakymo variante *kita* tyrimo dalyviai įvardijo: „Duota Klaipėdos mieste, ne rajone; kyšių neduodu, geriau nukenčiu.“ Palyginus, kaip pasiskirstė atsakymai amžiaus aspektu, statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta. Teigiamas faktas, kad jauniausios amžiaus grupės respondentai įvardijo tik vieną įstaigų grupę, kur jie davė kyšį (medicinos įstaiga – 14,3 proc.). Kitų amžiaus grupių respondentai dažniau įvardydavo davę kyšius įvairių Klaipėdos rajono įstaigų ir padalinių darbuotojams.

Respondentų prašyta nurodyti duoto kyšio formą (5 lentelė). Dažniausia minėti pinigai (28,4 proc.), maisto produktai (17,2 proc.), atsilyginimas paslaugomis (14,7 proc.). Analizuojant kyšių davimo formų 2018–2020 m. dinamiką galima pastebėti, kad respondentai nurodė dažniau davę kyšius įvairiomis formomis (padidėjimas yra nuo 1,33 iki 2,26 karto). Didžiausias padidėjimas – kaip kyšį siūlant kitas paslaugas (2,26 karto). Kaip jau komentauta, tokia neigiama dinamika gali būti siejama su esama įtempta situacija dėl viruso ir didesniu klientų skaičiaus ribojimu.

5 lentelė. Respondentų nurodytų kyšio davimo formų palyginimas 2018 m. ir 2020 m. (proc.)

Eil. Nr.	Atsakymo variantas	2018	2020
1.	Pinigais	21,3	28,4
2.	Maisto produktais	9	17,2
3.	Daiktais	4,5	6,0
4.	Paslaugomis	6,5	14,7
5.	Atsilyginta kitaip	2,6	4,3

Respondentų atsakymų į klausimą, kokiomis aplinkybėmis priėmėte sprendimą duoti kyšį, procentinis pasiskirstymas ir rezultatų palyginimas 2018 m. ir 2020 m. pateiktas 6 lentelėje. Kadangi buvo galima nurodyti kelis atsakymo variantus, bendra suma yra didesnė nei 100 proc. Aiškindami aplinkybes, respondentai dažniausia nurodė patys nusprendę duoti kyšį (20,7 proc.), gavę užuominą (16,4 proc.), girdėję iš kitų (16,4 proc.). Analizuojant kyšių davimo aplinkybių dinamiką galima konstatuoti, kad respondentai rečiau girdi tiesioginius nurodymus ar kitų rekomendacijas duoti kyšį, tačiau dažniau pastebi užuominas apie kyšio davimą arba tokį sprendimą priima patys.

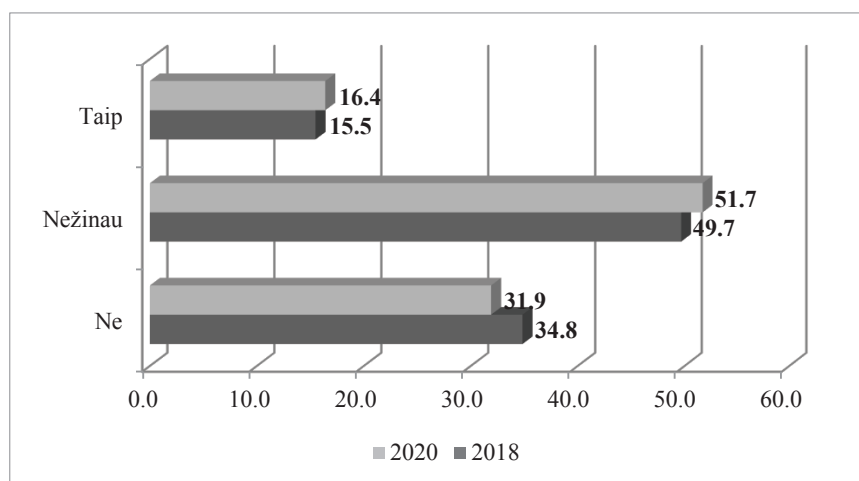
Apskritai galima konstatuoti teigiamus pokyčius: gyventojai mažiau bepastebi užuominų apie kyšio davimą, mažiau apie tai girdi ir iš kitų, tačiau dažniau apsisprendžia patys jį duoti. Kaip minėta, karantino ir nuotolinio darbo laikotarpiu žmonės dažnai abejojo, kad nuotoliniu būdu jiems pavyks išspręsti savo problemą, o patekimą pas specialistą vertino kaip išskirtinę situaciją, tad patys apsisprendavo duoti kyšį.

6 lentelė. Respondentų nurodytų kyšio davimo aplinkybių palyginimas 2018 m. ir 2020 m. (proc.)

Eil. Nr.	Atsakymo variantas	2018	2020
1.	Kyšio nedaviau	65,2	61,2
2.	Tiesiogiai paprašyta	5,2	1,7
3.	Girdėjau iš kitų, kad reikia duoti	19,4	16,4
4.	Užsiminta	12,3	16,4
5.	Nusprendžiau pats	16,8	20,7

4 paveiksle pateiktas respondentų atsakymų, ar ateityje jie duotų kyšį, kad išspręstų problemą, pasiskirstymas 2018 ir 2020 metais.

4 pav. Respondentų atsakymų į klausimą, ar ateityje duotų kyšį, kad išspręstų problemą, pasiskirstymas 2018 m. ir 2020 m. (proc.)

Tenka pastebėti, kad ir šiuo klausimu respondentai pademonstravo prastėjančią situaciją: 2020 m. 0,9 proc. daugiau respondentų nurodė ketinantys ir ateityje duoti kyšį, kad išspręstų problemą; dviem procentais daugiau žmonių nurodė nežinantys, kaip apsispręstų (abejoja, ar duotų kyšį); 2,9 proc. mažiau apklaustųjų teigia, kad iš viso neduotų kyšio, kad išspręstų problemą.

Išvados

1. Ištirta, kad apskritai Klaipėdos rajono gyventojai neigiamai vertina korupcijos reiškinių. Daugiau nei keturi penktadaliai tyrimo dalyvių sutinka, kad korupcija iškreipia sąžiningą konkurenciją, verslo sąlygas, mažina ekonomikos augimą, be to, pažeidžia žmogaus teises, iškreipia socialinį teisingumą ir žaloja visuomenės moralę. Kiek mažiau tyrimo dalyvių sutiko su tuo, kad už korupcinio pobūdžio veiklas visada reikia bausti realiomis bausmėmis. Palyginus 2018 m. ir 2020 m. tyrimų rezultatus galima teigti, kad požiūrio dinamika yra teigiama: vis daugiau Klaipėdos rajono gyventojų suvokia korupcijos grėsmę ir žalą. Bet padidėjo ir dalis pateisinančiųjų korupciją kaip galimą problemos sprendimo būdą. Respondentų nuomone, šis neigiamas reiškinys Klaipėdos rajone paplitęs tiek pat, kiek ir visoje Lietuvoje. 2018 m. ir 2020 m. duomenų dinamika atskleidė, kad daugėja manančiųjų, jog korupcija rajone ir Lietuvoje paplitusi vienodai; mažėja dalis manančiųjų, kad korupcija Klaipėdos rajone paplitusi labiau nei visoje Lietuvoje. Daugiau nei pusė respondentų pritarė dėl šių pagrindinių korupcijos paplitimo priežasčių: visuomenės aktyvumo stoka, per didelis biurokratizmas, visuomenės įpročiai. Tyrimo dalyvių teigimu, visi subjektai bent iš dalies prisideda prie korupcijos paplitimo rajone, vis dėlto didžiausią įtaką daro politikai.

2. Respondentų nuomone, korupcija labiausiai paplitusi: medicinos įstaigose, teisme, žemėtvarkoje. 2020 m. tyrimo dalyviai, palyginus su 2018 m., pritarė tam, kad korupcija paplitusi Klaipėdos rajono institucijose: pateiktame sąraše 8 institucijose nurodomas didesnis korupcijos paplitimas; 3 įstaigose – mažesnis. Labiausiai išaugo skaičius manančiųjų, kad korupcija paplitusi teisme ir spaudoje. Iš esmės sumažėjo korupcijos paplitimas savivaldybės administracijos padaliniuose. Tai galima būtų paaiškinti tuo, kad dalį 2020 metų daugelis viešojo administravimo ir viešųjų įstaigų dirbo bei paslaugas gyventojams teikė nuotoliniu būdu. Klausimus tiesiogiai sprendžiantiems gyventojams nuotolinis paslaugų teikimas asocijuojasi su kliūtimis, trikdžiais ir biurokratija, galima korupcija. Analizuojant respondentų kyšių davimo patirtį nustatyta, kad daugiausia tyrimo dalyvių nurodė davę kyšius medicinos darbuotojams. Kituose atsakymų variantuose ryškėja tiek didėjimo, tiek ir mažėjimo tendencijos. Komentuojant šią dinamiką galima daryti prielaidą, kad Klaipėdos rajono (kaip ir visos Lietuvos) gyventojams karantino laikotarpiu buvo sunkiau patekti į sveikatos priežiūros įstaigas, o kai kurios paslaugos buvo iš viso neprieinamos. Ši situacija galėjo skatinti asmenis siūlyti / duoti kyšius susitikus arba siekiant susitikti su gydytoju. Tyrimo dalyviai nurodė kiek dažniau davę kyšius įvairiems subjektams. Teigiamas faktas, kad jauniausios amžiaus grupės respondentai įvardijo tik vieną įstaigų grupę (t. y. medicinos įstaigas), kur jie davė kyšį. Kaip pagrindinę kyšio davimo formą jie dažniausia nurodė pinigų. Analizuojant kyšių davimo formų 2018–2020 m. dinamiką pastebėta, kad respondentai nurodė dažniau davę kyšius įvairiomis formomis (padidėjimas – nuo 1,33 iki 2,26 karto). Didžiausias padidėjimas – kaip kyšį siūlant kitas paslaugas (2,26 karto). Aiškindami aplinkybes, respondentai dažniausia nurodė patys nusprendę duoti kyšį. Apskritai galima konstatuoti teigiamus pokyčius: gyventojai mažiau pastebi esant užuominų dėl kyšio davimo, mažiau apie tai girdi ir iš kitų, tačiau dažniau patys apsisprendžia jį duoti. Kaip minėta, karantino ir nuotolinio darbo laikotarpiu žmonės dažnai abejoja, ar nuotoliniu būdu pavyks išspręsti savo problemą, o patekimą pas specialistą vertina kaip išskirtinę situaciją, tad patys apsisprendžia duoti kyšį. 2020 m. daugiau respondentų nurodė ketinantys ir ateityje spręsdami problemas duoti kyšį.

Literatūra

- „Transparency International“ Lietuvos skyrius. (2018). *Savivaldybių skaidrumo tyrimas*. Prieiga internete: <https://juriokepure.lt/tyrimas/2018>.
- Ackerman, R. S., Truex, R. (2012). *Corruption and Policy Reform*. Prieiga internete: <http://ssrn.com/abstract=2007152>
- Ackerman, R. S. (2001). *Korupcija ir valdžia: priežastys, padariniai ir reforma*. Vilnius: Vaga.
- Begovic, B. (2005). *Corruption: Concepts, types, causes and consequences*. Prieiga internete: https://www.researchgate.net/publication/265364211_Corruption_Concepts_types_causes_and_consequences
- Bowman, D., Gilligan, G. (2007). Public Awareness of Corruption in Australia. *Journal of Financial Crime*, Vol. 14, Issue 4, p. 438–452.
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*. Oxford University Press.
- Chakraborty, I., Maity, P. (2020). COVID-19 Outbreak: Migration, effects on society, global environment and prevention. *Science of the Total Environment*, Vol. 728, p. 1–7.
- Dimant, E., Tosato, G. (2018). Causes and Effects of Corruption: What has Past Decade’s Empirical Research Taught us? *Journal of Economic Survey*, Vol. 32, No. 2, p. 335–356.
- Graycar, A., Sidebottom, A. (2012). Corruption and Control: A Corruption Reduction Approach. *Journal of Financial Crime*, Vol. 19, Issue 4, p. 384–399.
- Iqbal, M. S., Seo, J. (2008). E-Governance as an Anti-Corruption Tool: Korean Cases. *Journal of Korean Association for Districtal Information Society Cases*, Vol. 6, p. 51–78.
- Kardelis, K. (2009). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Liucijus.
- Kohler, J. C. (2011). *Fighting corruption in the health sector: methods, tools, and good practices*. New York: United Nations Development Programme.
- Kohler, J. C., Dimancesco, D. (2020) The risk of corruption in public pharmaceutical procurement: how anti-corruption, transparency and accountability measures may reduce this risk. *Global Health Action*, 13: sup1, 1694745. Doi: 10.1080/16549716.2019.1694745
- Kozłowski, A. J., Czaplicka Kozłowska, I. Z., Świrska, A. (2016). The Phenomenon of Corruption in Public Sector Organizations (Local Government Case Studies from the Warmia and Mazury Districts of Poland). *Hyperion International Journal of Econophysics & New Economydate*, Vol. 9, Issue 1, p. 117–141.

- Lewis, J. (2017). Social impacts of corruption upon community resilience and poverty. *Journal of Disaster Risk Studies*, p. 1–8. Prieiga internete: https://www.researchgate.net/publication/315844126_Social_impacts_of_corruption_upon_community_resilience_and_poverty
- Lietuvos korupcijos žemėlapis* 2020. (2021). Prieiga internete: <https://www.stt.lt/analitine-antikorupcine-zvalgyba/lietuvos-korupcijos-zemelapis/7437>
- Lietuvos korupcijos žemėlapis*. (2018). Prieiga internete: <https://www.stt.lt/lt/menu/tyrimai-ir-analizes/>
- Lietuvos Respublikos Korupcijos prevencijos įstatymas*. (2002). Gegužės 28 d., Nr. IX-904. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.168154/TpCkHJjwX>
- Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos patvirtinimo“*. (2015). Kovo 10 d., Nr. XII-1537. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8e499812cbbe11e49bcec506eeda6c5f>
- Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (STT). (2018). *Veiklos ataskaita*. Prieiga internete: https://www.stt.lt/data/public/uploads/2021/01/stt_2018_m_veiklos_ataskaita.pdf
- Mackey, T. K., Vian, T., Kohler, J. (2018). The sustainable development goals as a framework to combat health sector corruption. *Bull World Health Organ*, Vol. 96 (9), p. 634–643.
- Oficialios statistikos portalas. (2021). *Gyventojai*. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/gyventojai>
- Pallant, J. (2016). *SPSS Survival Manual*. Allen & Unwin, Sydney.
- Šimanskienė, L., Paužuolienė, J., Staškevičius, A. (2020). Changes in society during COVID-19 pandemic: from point of view of health care workers. *Journal of Modern Science*, Vol. 2(45), p. 227–240.
- Slamkov, G., Bilalli-Zendeli, A. (2016). Prevention of corruption – improving the efficiency in the monitoring of the assets. *Vizione*, Vol. 25, p. 183–190.
- Transparency international. (2021a). *What is Corruption*. Prieiga internete: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>
- Transparency International. (2020). *Korupcijos suvokimo indeksas*. Prieiga internete: <https://www.transparency.lt/korupcijos-suvokimo-indeksas-ksi/>
- Transparency International. (2021). *Anti-Corruption Glossary*. Prieiga internete: <https://www.transparency.org/glossary/term/corruption>
- United Nations Office of Drugs and Crime. (2020). *Advisory Note: COVID-19 and Corruption in the Pacific*. Prieiga internete: <https://www.pacific.undp.org/content/pacific/en/home/library/eg/covid19-and-corruption-in-the-pacific.html>
- World Justice Project. (2021). *Corruption and the COVID-19 Pandemic*. Prieiga internete: <https://worldjusticeproject.org/>

THE CHANGE IN PERCEPTION AND EXPERIENCE OF CORRUPTION OF KLAIPĖDA DISTRICT RESIDENTS IN THE CONTEXT OF THE PANDEMIC

ILVIJA PIKTURNAITĖ, JURGITA PAUŽUOLIENĖ, ROBERTAS KAVOLIUS
Klaipėda State University of Applied Sciences (Lithuania)

Summary

The global pandemic requires urgent decisions by governments to purchase goods without complying with public procurement laws and even negotiating their price, and to fight for hard-to-access resources (medical devices and equipment, health system workers). Meanwhile, many mechanisms for preventing and enforcing corruption are suspended due to the state of emergency. Such situations create opportunities for new forms of corruption, and for corrupt individuals to use the situation by bribing and receiving bribes, concluding agreements at unreasonable prices, using an official position to receive medical assistance or vaccinations, demanding payment for public and already paid-for services, plundering support, etc.

National statistical information sources have identified slight positive developments in the anti-corruption environment over long periods of time. However, in 2020, according to the data of the Lithuanian Corruption Map, citizens notice more corruption, and tend to take illegal corrupt actions to solve their problems themselves. Citizens often come into contact with local municipalities in their day-to-day affairs, so the legitimate and transparent activities of local authorities are directly linked to individuals' corrupt practices and attitudes towards corruption. Thus, it makes sense to monitor the corrupt situation in a particular municipality. Therefore, this article presents continuous research into the perception and experience of corruption of residents carried out in the Klaipėda district authority. A repeat survey, which was carried out in the Klaipėda district authority in 2016, 2018 and 2020, allows us to assess the change in the perception and experience of corruption among the population.

The aim of the research is to assess the attitudes of Klaipėda district residents to corruption, and the change in the experience of corruption in the context of the pandemic. The research was implemented using a pre-prepared standardised questionnaire. A total of 116 respondents participated in the survey in 2020.

It was investigated that, in general, Klaipėda district residents take a negative view of the phenomenon of corruption. More than four-fifths of participants in the study agree that corruption distorts fair competition and business conditions, reduces economic growth, violates human rights, distorts social justice, and damages public morale. Comparing the results of the 2018 and 2020 surveys, it can be said that the dynamics of attitudes are positive: more and more residents of the Klaipėda district are aware of the threat and harm of corruption. However, there has also been an increase in the proportion of people justifying corruption as a possible solution to the problem. The survey has revealed that, in the opinion of the respondents, this negative phenomenon is as common in the Klaipėda district as in all of Lithuania. More than half of the respondents reported the following main reasons for the spread of corruption: lack of public activity, excessive bureaucracy, and societal habits. The participants in the study identified that all actors contribute at least in part to the spread of corruption in the area, and politicians have the most influence.

According to the respondents, corruption is most common: in medical institutions, in courts, in land use. In 2020, the participants in the survey tended more to agree that corruption is prevalent in Klaipėda district institutions than in 2018: the list presented indicates a higher prevalence of corruption in eight institutions, and lower in three institutions. The opinion on the prevalence of corruption in court and in the press increased the most. This dynamic may be due to the fact that for part of 2020, many public administrative and public bodies worked and provided services to the population remotely. The remote provision of services for residents is associated with obstacles, disruption and bureaucracy, and possible corruption. The negative dynamics of attitudes towards the courts can be explained by the scandal about investigations of judges, and the publicity given to problems in the system of law and order at the beginning of 2020. Most participants reported giving bribes to medical staff. Commenting on these dynamics, it can be assumed that during the lockdown period, it was difficult to access health care institutions, and some services were not available at all. This situation may have encouraged individuals to offer/give bribes when meeting or in order to meet with a doctor. Participants in the study reported slightly more frequent bribes to various entities. As a basic form of bribe giving, respondents usually named money. In analysing the dynamics of bribe-giving forms in 2018 to 2020, it was noticed that all forms of bribes increased from 1.33 to 2.26 times. The biggest increase was in offering other services as a bribe (2.26 times). Residents noticed less hints about a bribe request, less hear about it from others, but more often decide to give a bribe themselves. In 2020, more respondents indicated their intention to give a bribe in the future to solve problems.

KEY WORDS: *corruption, local governance, prevention of corruption, citizens' attitudes.*

JEL CODIES: D73, H79, K40.

Received: 2021-03-06

Revised: 2021-04-28

Accepted: 2021-05-04